

Intervizijska srečanja strokovnih delavcev Vzgojnega zavoda Kranj in svetovalnih delavcev osnovnih šol v Kranju in okolici

MAG. ANDREJ GREGORAČ

Vzgojni zavod Kranj

Uvod

Osnovna šola Simona Jenka Kranj in Vzgojni zavod Kranj sta leta 2015 začela poskusno izvajati intervizijska srečanja strokovnih delavcev Vzgojnega zavoda Kranj in svetovalnih delavcev osnovnih šol v Kranju in okolici. V šolskem letu 2015/16 so srečanja potekala v okviru vsebin projekta NasVIZ: sistemski pristop k medvrstniškem nasilju v VIZ, katerega nosilec je bil Inštitut za kriminologijo pri Pravni fakulteti v Ljubljani, Vzgojni zavod Kranj in Osnovna šola Simona Jenka Kranj pa sta bila partnerja v projektu.

V letošnjem šolskem letu nadaljujemo že četrto sezono intervizijskih srečanj. V tem času so srečanja doživela nekaj sprememb, njihov namen pa je še vedno enak: izme-

POROČILA

njava izkušenj, strokovnih mnenj, primerjava praks ter oblikovanje smernic in drugačnih pristopov za delo z vedenjsko zahtevnejšimi otroki v šolah in stanovanjskih skupinah s poudarkom na sodelovanju in mreženju med različnimi strokovnimi službami.

Pregled začetkov in razvoj intervizijskih skupin

Pred začetkom šolskega leta 2015/16 sta OŠ Simon Jenko in VZ Kranj v okviru že omenjenega projekta poslala vabilo za intervizijska srečanja osnovnim šolam v Kranju in Škofji Loki ter nekaterim šolam v bližnji okolici Kranja. Za strokovne delavce VZ Kranj je bilo obiskovanje intervizijskih srečanj v prvem letu del službene obveze. Načrtovali smo, da bi oblikovali dve intervizijski skupini, ki bi šteli pet do deset strokovnih delavcev, kar naj bi bilo optimalno število za tovrstno strokovno delo. Koordinacijo skupin sta prevzela mag. Ingrid Klemenčič iz OŠ Simona Jenka in mag. Andrej Gregorač iz VZ Kranj. Skupine bi sestavljali tako strokovni delavci VZ Kranj kot svetovalni delavci osnovnih šol v približno enakem številu.

Odziv na povabilo šol je močno preseglo naša pričakovanja, saj se je na srečanja po prvem povabilu prijavilo več kot 70 strokovnih delavcev. Zaradi tega smo na začetku strokovne delavce razdelili v tri skupine, vsaka pa je štela več kot 20 članov. Srečanja v šolskem letu 2015/16 smo začeli z uvodnim predavanjem dr. Alenke Kobolt, ki je bilo namenjeno spoznavanju problematike čustvenih in vedenjskih motenj pri otrocih in mladostnikih. Nato smo vsak mesec izvedli srečanje za vsako skupino, vse skupine pa sta koordinirala že omenjena koordinatorja. Vsaka skupina je imela pred srečanjem nalogo, da pripravi opis primera, ki ga bomo obravnavali. Večina primerov je prihajal iz šolskega prostora, se je pa število aktivnih udeležencev na srečanjih bistveno zmanjšalo po uvodnem srečanju. Še vedno so skupine štejele med 15 in 20 članov. Da bi srečanja vsebinsko in organizacijsko potekala najbolj optimalno, smo za analizo primerov uporabljali t. i. metodo funkcionalna analiza vedenja (FAV).

Nekako sredi šolskega leta smo ponovno izvedli skupno srečanje vseh skupin, in sicer smo pripravili predavanje kriminalistike, ki se ukvarja z obravnavo mladostnikov. Na koncu srečanj smo pripravili evalvacijsko srečanje in aplicirali tudi vprašalnik glede poteka srečanj. Analiza odgovorov na vprašanja je pokazala več značilnosti poteka evalvacijskih srečanj.

Prva značilnost je bilo izredno dihotočno doživljanje intervizijskih srečanj. Svetovalni delavci z osnovnih šol so intervizijska srečanja doživljali kot nekaj izjem-

no pozitivnega, saj so na srečanjih poleg izmenjave izkušenj dobili veliko novih informacij in koristnih napotkov v povezavi z delom z zahtevnejšimi otroki v šoli. Spoznali so različne nove tehnike in metode dela ter pridobili tudi potrditve, da so v nekaterih primerih obravnavo otroka speljali pravilno. Osnovni problem, ki se je izkazal pri njihovem delu na splošno, je bilo to, da so pri svojem delu bolj kot ne osamljeni. To pomeni, da večina dela poteka individualno. Večina otrok se v teh primerih zelo hitro poveže s svetovalnim delavcem in individualno delo je lahko zelo uspešno. Problem pa je, da otrok večino časa preživi v skupini vrstnikov, največ v razredu, kjer je pomembna vloga določenega učitelja ali učiteljice, delo pa se nanaša na skupino in skupinsko dinamiko. Tu je večina otrok težko spreminjalo svoje vedenje ali pa sploh ni spreminjalo svojega vedenja, ki je bilo še vedno moteče. Pri delu z učitelji so bili svetovalni delavci bolj kot ne neuspešni. Pri tem so navajali različne razloge.

Svetovalni delavci z osnovnih šol so intervizijska srečanja doživljali kot nekaj izjemno pozitivnega, saj so na srečanjih poleg izmenjave izkušenj dobili veliko novih informacij in koristnih napotkov v povezavi z delom z zahtevnejšimi otroki v šoli.

Na drugi strani je večina strokovnih delavcev VZ Kranj intervizijska srečanja doživljala kot nekaj, kar jim ni prineslo nobenega dodatnega znanja, izkušenj, skratka zelo malo dodane vrednosti. Strokovni delavci VZ Kranj so bili mnenja, da vsa znanja, metode in tehnike dela že poznajo in jih redno uporabljajo pri svojem delu v stanovanjskih skupinah. Redki so poročali, da so jim intervizijska srečanja dala uvid v delo na šolah in vloge svetovalne službe pri obravnavi šolske problematike otrok, ki so v stanovanjskih skupinah.

Oba koordinatorja sta pri evalvaciji ugotovila, da so bile skupine prevelike, da bi lahko potekalo kakovostno in poglobljeno delo v obliki intervizije. Poleg tega sta koordinatorja ugotovila, da so intervizijska srečanja kljub evalvaciji strokovnih delavcev VZ Kranj zelo dobrodošla oblika strokovnega sodelovanja med dvema zelo različnima institucijama, ki se pri svojem delu srečujeta z otroki in mladostniki, ki zaradi svojih značilnosti potrebujejo drugačno obravnavo, več pozornosti in drugačne pristope v obravnavah. Prednost obeh koordinatorjev je namreč bila, da sta bila prisotna na srečanjih vseh treh intervizijskih skupin, tako da sta lahko poleg vsebinskih razlik med skupinami opazovala tudi dinamiko znotraj vseh treh skupin, ki je bila zelo različna. Iz celotne izkušnje sta izluščila, da je za uspešno, kakovostno in optimalno načrtovano delo nujen pogoj, da se v obravnavo vključujejo vsi, ki delajo z otrokom. Izrednega pomena je kontinuiteta dela, in brez povezanosti vseh vključenih se ta ne vzpostavi.

vi. Za uspešen razvoj otroka in premagovanje čustvenih in vedenjskih motenj, ki jih ima, ni zadosti, da en ali dva strokovna delavca vodita obravnavo za otroka, pa četudi je ta izredno kakovostna. Posebnega pomena je prenos izkušenj in znanja, ki ga otrok pridobi v individualni obravnavi, v skupinsko dinamiko z vrstniki v razredu ali zunaj njega. Za to pa je treba opraviti določene prilagoditve na vseh ravneh oziroma pri vseh deležnikih, ki so povezani z obravnavo otroka.

Oba koordinatorja sta pri evalvaciji ugotovila, da so bile skupine prevelike, da bi lahko potekalo kakovostno in poglobljeno delo v obliki intervizije.

S temi izhodišči smo začeli z načrtovanjem intervizijskih srečanj v šolskem letu 2016/17. Že pri samem načrtovanju smo opravili nekaj sprememb, in sicer so se strokovni delavci VZ Kranj v procese intervizije vključevali po lastni presoji, še vedno pa v okviru službe. K sodelovanju pa smo povabili le šole, s katerimi VZ Kranj bolj ali manj intenzivno sodeluje, saj smo v tem prepoznali dodano vrednost pri načrtovanju skupnih obravnav zahtevnejših otrok, tako v šolah kot v stanovaljskih skupinah.

V šolskih letih 2016/17, 2017/18 in 2018/19, ko nadaljujemo delo v enaki obliki, sta se oblikovali dve intervizijski skupini. V vsaki delujeta dva strokovna delavca VZ Kranj in tri do šest svetovalnih delavcev osnovnih šol. Skupini sta tako oblikovani optimalno za intenzivno in kakovostno delo. V obeh skupinah se je zgradila določena stopnja zaupanja med sodelujočimi, kar je nujno za uspešno skupinsko delo. Ena skupina je srečanja v obeh šolskih letih načrtovala tako, da so srečanja potekala na vseh šolah, s katerih prihajajo udeleženci srečanj. Druga skupina je v šolskem letu 2016/17 vsa srečanja opravila v prostorih VZ Kranj. Ker smo na skupni interviziji po koncu šolskega leta 2016/17 ugotovili, da je rotiranje prostora srečanj boljši način, je v letih 2017/18 in 2018/19 tudi druga skupina začela rotirati prostore srečanj v šolah, iz katerih prihajajo udeleženci. Tako še bolj podrobno spoznamo šolska okolja in možnosti, ki jih ta ponujajo za delo z otroki.

V šolskem letu 2018/19 je ena skupina k sodelovanju povabila tudi strokovne delavce Centra za socialno delo Gorenjska, Enota Kranj, saj smo ugotavljali, da sta delovanje in pristojnosti centrov za socialno delo tudi pomemben del mreže, ki skrbi za obravnavo otrok in mladostnikov. Poleg strokovnih delavcev

Posebne pomena je prenos izkušenj in znanja, ki ga otrok pridobi v individualni obravnavi, v skupinsko dinamiko z vrstniki v razredu ali zunaj njega.

centra za socialno delo smo na eno od srečanj povabili tudi strokovne delavke komisije za usmerjanje otrok s posebnimi potrebami iz enote v Kranju, saj smo želeli skupaj pogledati možnosti sodelovanja tudi na tem področju. S tem smo vsi skupaj dobili vpogled v kompleksno organizacijo pomoči za otroke s posebnimi potrebami s poudarkom na organizaciji pomoči za otroke s čustvenimi in vedenjskimi motnjami.

Sklepne ugotovitve

Kljub temu da se je glede na prvotni odziv povabilu za intervizijska srečanja število udeležencev v sedanji obliki bistveno zmanjšalo na približno 15 udeležencev, se sedanja oblika dela kaže kot najbolj optimalna. Hkrati se je izkazalo, da se lahko to uveljavi kot model izpeljave intervizijskih srečanj, ki je preprosto in hitro prenosljiv na različne vzgojno-izobraževalne zavode. Ključne premise za izvajanja tovrstnega dela so:

1. Bistveno je, da nekdo prevzame pobudo in koordinacijo, izbere skupino udeležencev, ki izvaja intervizijska srečanja, in srečanja izvaja strokovno in profesionalno.
2. Zelo pomembno je, da vodstvo vzgojno-izobraževalnega zavoda prepozna tovrstno obliko strokovnih srečanj kot nekaj, kar je strokovno delo in kar prinaša dodano vrednost v vsako organizacijo z vidika novih izkušenj, učenja novih oblik in metod dela ter zaradi mreženja ustanov, kar je v izrednih okoliščinah izjemnega pomena.
3. Pomembno je zagotoviti prostor. Rotacija med vzgojno-izobraževalnimi zavodi, iz katerih prihajajo udeleženci, se je izkazala kot zelo dobra rešitev.
4. Vloga koordinatorja je tudi skrb, da ima vsak udeleženec srečanj enake možnosti za svojo participacijo, da med udeleženci vlada spoštovanje in zaupanje ne glede na različnost mnenj, ki jih udeleženci imajo.
5. Zelo pomembno je uvodno srečanje, na katerem se postavijo vsi pogoji za organizacijo srečanj, s katerimi se vsi udeleženci strinjajo, in pa zadnje - evalvacijsko srečanje, ki je nekakšen pregled celoletnega dogajanja in hkrati izhodišče za naprej.
6. Pomembno je varstvo podatkov. Kljub temu da vsi poznamo zakonodajo s tega področja, je vseeno treba večkrat opozoriti, da gre za osebne podatke, ki nikakor ne smejo biti obravnavani v javnosti, niti ne smejo vplivati na kakršno koli obravnavo otroka zunaj pristojnih institucij.

Ugotovitve koordinatorjev so bile tudi, da intervizijska srečanja:

1. Omogočajo večje povezovanje - mreženje med osnovnimi šolami in stanovanjskimi skupinami VZ Kranj ter centrom za socialno delo.
2. Z mreženjem omogočajo sodelovanje in podporo v izrednih okoliščinah z namenom iskanja optimalnih rešitev vzgojno-izobraževalnih izzivov.
3. Omogočajo dodaten vpogled v neposredno delo in možnosti za delo z otroki z vidika osnovnih šol, vzgojnega zavoda in centrov za socialno delo.
4. Omogočajo primerjavo različnih rešitev v obravnavah posameznih primerov. Zakonodaja namreč precej ozko predvideva obravnavo v določenih primerih, zato je zelo pomembno, kakšne rešitve v najširšem pogledu so možne pri vzgojno-izobraževalnem delu v obeh ustanovah.
5. Strokovnih delavcem prinašajo občutek, da pri svojem delu niso sami, ampak da se lahko pri načrtovanju in izvajanju dela povezujejo in sodelujejo z drugimi strokovnimi delavci v okviru lastne ustanove ali zunaj nje.

Pri analizi intervizijskih srečanj je zelo pomembna ugotovitev oziroma bolj že odgovor na vprašanje o vzgojni vlogi šole na splošno, kar je v zadnjem času zelo pogosto problematizirano. Pri tem bi opozoril, da je že sam projekt NasVIZ: sistemski pristop k medvrstniškemu nasilju v vzgojno-izobraževalnih zavodih dokazal in opozoril na določene dejavnike v šolskem prostoru, ki lahko bistveno pripomorejo k znižanju vedenjske problematike, pojava nasilnih in drugih rizičnih vedenj na šolah. Pomembno je, da ra-

zvoj družbe same producira nova vedenja in čustvena stanja pri otrocih, ki so destruktivna ali avtodestruktivna. In šola je običajno prvi prostor, kjer se ta vedenja in stanja v določenih primerih prepoznajo. Vendar pri obravnavi teh vedenj ni zgolj svetovalna služba zadolžena in odgovorna, da obravnava posameznika ali skupino z namenom odpravljanja teh vedenj. Mnogo bolj učinkovito in najbolj optimalno je, da celoten šolski prostor začne z izvajanjem določenih vsebin, v katerih sodelujejo vsi vključeni v vzgojno-izobraževalni proces, od vodstva, svetovalne službe, učiteljev, tehničnega kadra do otrok in staršev.

Šola lahko postane prostor, ki ne bo zagotavljal le kakovostnega izobraževanja, temveč predvsem čustveno varno okolje, polno izzivov za kakovosten osebni in socialni razvoj posameznika.

Šola je in vedno bo vzgojno polje in ne samo izobraževalna institucija in to vlogo mora sprejeti vsak. Z ozaveščanjem osebne problematike otrok in mladostnikov, s spoštovanjem drugačnosti, s prepoznavanjem rizičnih vedenj, z učenjem ustreznih reakcij na ta vedenja in strpnosti na splošno, z izobraževanjem zaposlenih, staršev in otrok o senzibilnosti za sočloveka lahko šola postane prostor, ki ne bo zagotavljal le kakovostnega izobraževanja, temveč predvsem čustveno varno okolje, polno izzivov za kakovosten osebni in socialni razvoj posameznika. Samo v takih razmerah je mogoče speljevati tudi kakovostne izobraževalne procese.